

Elävän perinnön kansallisen luettelon täydentäminen

Unescon yleissopimus aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta hyväksyttiin vuonna 2003 Unescon yleiskokouksessa. Suomi hyväksyi Unescon yleissopimuksen aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta vuonna 2013. Museovirasto vastaa sopimuksen toimeenpanosta Suomessa.

Yleissopimuksen tavoitteena on edistää aineettoman kulttuuriperinnön suojelua, taata eri yhteisöjen, ryhmien ja yksilöiden aineettoman kulttuuriperinnön kunnioittaminen sekä lisätä tietoisuutta aineettoman kulttuuriperinnön merkityksestä. Sopimus painottaa perinteen välittämistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä ihmisten osallisuutta kulttuuriperintöön.

Unescon sopimukseen kuuluu myös aineettoman kulttuuriperinnön luettelointi, kansainvälisellä sekä kansallisella tasolla. Luettelointi on työkalu, jonka avulla voidaan tunnistaa, kuvata ja välittää tietoa elävästä perinteestä.

Suomessa luettelointi on aloitettu vuonna 2016 avaamalla Elävän perinnön wikiluettelo, johon eri yhteisöt voivat vapaasti tallentaa tietoa heille merkityksellisestä elävästä perinnöstä. Tähän mennessä alustalle on kertynyt noin 240 ilmoitusta kuudella eri kielellä neljänsadan eri toimijatahon ilmoittamana. Wikiluettelo on jatkuvasti päivittyvä tietovaranto elävistä perinteistä Suomessa. Alustaa moderoi Museovirasto.

Wikiluettelosta on mahdollista hakea eteenpäin Elävän perinnön kansallinen luettelo. Aiemmat hakukierrokset on järjestetty vuosina 2017 ja 2020. Nyt järjestetty kolmas kerros oli avoinna 26.1.-15.3.2023. Määräajassa hakemuksia saatiin 41 kpl. Museoviraston suorittaman teknisen tarkastuksen läpäisi 28 hakemusta. Elävän perinnön alalla toimiville yhteisöille ja asiantuntijoille avoin kommentointikierros oli avoinna 22.3.-4.4.2023. Kommentteja saatiin 51 kpl seitsemältä eri taholta ja henkilöltä.

Aineettoman kulttuuriperinnön asiantuntijaryhmä käsitteli hakemukset kokouksissaan 14.3 ja 28.3.2023. Hakemuksia on arvioitu pohjautuen Unescon ihmiskunnan aineettoman kulttuuriperinnön luettelon kriteereihin sekä tarkennettuihin kansallisiin kriteereihin. Museoviraston esitys pohjautuu asiantuntijaryhmän suosituksiin.

Kansallinen luettelo täydentyy määräajoin ja seuraavan kerran luetteloon voi hakea aikaisintaan vuonna 2025. Kansallisesta luettelosta on mahdollista tehdä ehdotuksia Unescon kansainvälisiin aineettoman kulttuuriperinnön luetteloihin. Tähän liittyen kohteiden taustayhteisöillä on mahdollisuus osoittaa kiinnostuksen ilmauksensa Museovirastolle erillisen haun kautta. Haku on järjestetty edellisen kerran vuonna 2018, ja seuraavasta hausta ei ole päätetty. Päätökset Unesconon lähetettävistä ehdotuksista tekee opetus- ja kulttuuriministeriö Museoviraston ja aineettoman kulttuuriperinnön asiantuntijaryhmän esityksestä.

Museovirasto esittää, että liitteenä olevat 22 kohdetta hyväksytään täydentämään Elävän perinnön kansallista luetteloa.

Tiina Merisalo, pääjohtaja, Museovirasto
Leena Marsio, erikoisasiantuntija, Museovirasto

LIITE 1 Museoviraston esitys Elävän perinnön kansalliseen luetteloon lisättävistä kohteista

Käsityötaidot

Kainuun peilikäs

Kainuun peilikäs on erityinen raanu, jota valmistetaan erityisesti Kainuun seudulla. Peilikäsen kudontaperinnettä siirretään esimerkiksi Kainuun kansalaisopistojen kankaankudonnan opetuksessa ja perinne käsityö kursseilla. Peilikäsen kuvioaihe nähdään monissa tilanteissa ikonisena Kainuun symbolina ja sitä käytetään grafiikassa sekä muilla tekniikoilla tehdyissä käsityötuotteissa. Perinnettä on tallennettu ja tutkittu erilaisissa hankkeissa. Esittäjinä Kainuun Museo, Kajaanin kalevalaiset naiset ry sekä yksi yksityishenkilö.

Kultasepäntyö

Kultasepäntä ammattia harjoittavat Suomessa kultasepät ja korujentekijät. Suomen Kultaseppien Liitossa on yli 800 jäsentä. Koulutusta alalla tarjotaan 11 eri oppilaitoksessa, lisäksi oppisopimuskoulutus on tärkeää perinteen siirtämisessä. Huolena kuitenkin on koulutusajan lyhentyminen, jolloin tietotaitoa ei ehdi riittävästi kertyä. Suomen Kello- ja Korumuseo Kruunu tallentaa kello ja -korualueisiin liittyvää aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä. Perinne elää voimakasta muutosta maailman digitalisaatiossa ja globalisoitumisen myötä. Esittäjinä Suomen Kultaseppien Liitto ry ja Suomen Kello- ja Korumuseo Kruunu.

Luonnonväriaineilla värjääminen

Käsityön harrastajat eri puolilla Suomea harjoittavat luonnonväriaineilla värjäämistä ja suosio on kasvussa. Myös käsityöyrittäjät ja taiteilijat värjäävät luonnonväriaineilla ja hyödyntävät siten taitoa toiminnassaan. Värjäämistaito on kulkeutunut sukupolvelta toiselle pitkälti suullisena perintönä, mutta ohjeita hyvistä värikasveista ja värjäysresepteistä on myös kirjoitettu ylös ja julkaistu kirjoissa, lehtiartikkeleissa ja reseptivihkoissa. Nykyisin perinne välittyy paljolti erilaisten kurssien, verkkosivustojen ja sosiaalisen median kautta. Esittäjinä Värjärikilta ry, Suomen käsityön museo ja Suomen väriyhdistys SVY ry.

Moottorisahaveisto

Moottorisahaveisto on kehittynyt 1970-luvulla metsurien harrastuksena kevyiden käsisahojen kehityksen myötä. Nykyisin moottorisahaveisto on monien ikäisten harrastus, mukana on niin miehiä kuin naisia. Monet kuvanveistäjät ovat ottaneet moottorisahan taiteensa tekemisen välineeksi ja myös ITE-taiteena veisto kukoistaa. Perinteen oppiminen tapahtuu seuraamalla kokeneiden veistäjien toimintaa sekä osallistumalla lajin kilpailuihin ja kursseille. Toiminta on aktiivista kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Perinne elää ja kehittyy. Esittäjinä Maaseudun Sivistysliitto ry, Puunveistäjät ry, ITE-taiteen kannatusyhdistys – ITE ry sekä MSL:n Vaara-Karjalan kulttuuriyhdistys ry.

Neulominen

Neulominen on Suomessa erityisen elinvoimainen perinne ja tuoreiden tutkimusten mukaan suosituin käsityöharrastus. Neuleiden valmistusta opetetaan eri koulutusasteen oppilaitoksissa: peruskoulussa, taiteen perusopetuksessa, vapaassa sivistystyössä ja neuvonnan lähi- ja etäkursseilla sekä harrastajien kesken. Sosiaalisella medially on tärkeä rooli mallien ja ohjeiden levittämisessä harrastajien kesken.

Suomen museoihin on tallennettu monipuolisesti neuleita ja niihin liittyviä aineistoja. Esittäjänä Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry, Kansalaisopistojen liitto KoL ry, Korsnäs Hembygdsförening r.f., Käsityö verkossa ry, Suomen käsityön museo, Helsingin kaupunginkirjasto, ja Tampereen ev.lut. seurakunnat.

Puuveneen korjaus

Suomessa on kymmeniä tuhansia eri ikäisiä puuveneitä. Puuveneen omistajista suurin osa korjaa veneensä itse, myös puuveneveistäjillä voi teettää korjauksia. Puuveneen huoltaminen ja korjaaminen sisältää monenlaisia tekniikoita ja työvaiheita. Puuveneen korjauskursseja järjestävät monet eri tahot. Puuvenealaa kuitenkin uhkaa aktiivikäyttäjien väheneminen, koska muuta materiaalit houkuttavat helppohoitoisuudellaan. Toisaalta luonnonmateriaalien käyttö ja vanhan korjaus korostavat kestävän kehityksen näkökulmaa. Puuveneen korjauksen menetelmiä ja perinnettä on tallennettu julkaisuihin ja videoihin. Esittäjinä Perinnekeskus Kuggom, Suomen puuveneilijät ry, Suomen puuveneveistäjät ry ja Mahogany Yacht Society.

Pärekorin valmistus kiskotusta päreestä

Perinteiset pärekorit valmistetaan männyn pintapuusta kiskomalla käsin päreitä, joista tehdään punomalla erimuotoisia koreja arkisiin käyttötarkoituksiin. Pärekorien valmistus on vähentynyt ja kaupallinen myynti on enää muutaman osajan käsissä. Suurimpana ongelmana on tiheäsyisten vanhojen pärepuiden puute. Suomen museoihin on tallennettu runsaasti perinteisesti kiskotuista päreistä valmistettuja koreja, mutta myös osaamista tulisi tallentaa. Perinteen toivotaan myös uusiutuvan kestävämpien materiaalien suuntaan. Esittäjänä viisi perinteen harjoittajaa, Suomen käsityön museo, Kankaanpään kaupungin museo ja Miehikkälän museot.

Raumalainen pitsinnypläys

Pitsinnypläyksellä on Raumalla vuosisataiset perinteet ja se on merkittävä osa paikallista kulttuuriperintöä. Elävä perinne näkyy kaupungissa monin tavoin. Perinne siirtyy niin perheissä, yhdistyksissä kuin kurssien kautta. Perinteen tulevaisuus näyttää hyvältä. Pitsiperinteen ympärillä on paljon toimintaa, mm. Rauman pitsiviikot. Rauman museon vastuulla on raumalaisen nypläysperinteen tallentaminen. Esittäjinä Nyplääjät ry, Pitsikeskus Emelia ry ja Rauman museo.

Riukuaidan rakentaminen

Riukuaidat ovat osa perinteistä kulttuurimaisemaa. Riukuaita rakentuu maahan määrävälein pystytetyistä seiväspareista ja niiden väliin seinämäksi vinottain vaakatasoon asetelluista aidaksista. Tekniikan taitaa nykyisin vain pieni joukko ihmisiä Suomessa ja perinteen siirtyminen on yksinomaan erilaisten talkoiden varassa. Perinnettä on tallennettu julkaisuihin, kirjoitettu artikkeleita ja laadittu videoita. Esittäjinä Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry, Etelä-Savon Maa- ja kotitalousnaiset sekä kaksi perinteen harjoittajaa.

Juhlat ja tavat

Chilen itsenäisyyspäivän viettäminen Suomessa

Chilen itsenäisyyspäivää, "el Dieciocho", on vietetty Suomessa täällä asuvien chileläisten kesken vuodesta 1973, jolloin ensimmäiset pakolaiset saapuivat Suomeen. Juhla on nimeltään Ramada tai Fonda ja tietyt ruoat, tanssit, leikit ja musiikki ovat olennaisia juhlinnassa. Nykyisin perinnettä harjoittavat sadat ihmiset

Chilestä ja muista Latinalaisen Amerikan maista sekä henkilöt, joilla on yhteys chileläiseen yhteisöön. Juhlan viettämisellä on suuri merkitys chileläisten yhteisölle Suomessa. Esittäjinä Cultural Chile Finlandia ry sekä työryhmä "50 vuotta Suomessa".

Meksikolainen kuolleiden päivä Suomessa

Kuolleiden päivä (Día de los Muertos) on meksikolainen alkuperäiskansojen juhla, jota vietetään eri puolilla maailmaa. Suomessa sitä juhlitaan vuosittain eri puolilla maata satojen meksikolaisten keskuudessa. Perinne siirtyy eteenpäin erityisesti perhepiirissä. Alttarit ovat keskeisessä osassa perinteen harjoittamisessa, ja alttarin eri elementeillä on monenlaisia symbolisia merkityksiä. Monet museot Suomessa ovat esitelleet alttareita viime vuosina. Meksikolainen Kuolleiden päivä on nimetty Unescon ihmiskunnan aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon. Esittäjinä Suomi-Meksiko yhdistys, kulttuuriyhteisö Jaranas del Norte, Helinä Rautavaaran Museo, Askelten Palo ry, Kulttuurikeskus Ninho ry ja yksi yksityishenkilö.

Ortodoksinen ristisaattoperinne

Ortodoksissa seurakunnissa ja luostareissa järjestetään vuosittain satoja ristisaattoja, joissa kuljetaan pitkiäkin matkoja. Ristisaatossa kuljetaan tietty matka lyhtyä, ristiä, kirkkolippuja, evankeliumia ja ikoneja kantaen. Ristisaattoon voi halutessaan osallistua kuka tahansa uskontokunnasta riippumatta. Monet näistä ovat vuosittain toistuvia ja paikallisesti hyvin odotettuja tapahtumia. Perinne on luonteeltaan ekumeeninen ja sikäli osa kestävästä pyhiinvaelluskulttuuria. Esittäjinä Suomen ortodoksinen kirkko, RIISA Suomen ortodoksinen kirkkomuseo, Ortodoksisten nuorten liitto ONL ry, Filantropia ry, Valamon luostari ja Lintulan luostari sekä Helsingin, Kaakkois-Suomen, Turun, Kuopion, Taipaleen, Saimaan, Jyväskylän, Pohjois-Suomen ja Tampereen ortodoksiset seurakunnat.

Talkooperinne

Talkoot on Suomessa vuosisatojen perinteet omaava vapaaehtoisen työn muoto ja tärkeä osa suomalaista kansanperinnettä. Talkoita järjestää valtava kirjo erilaisia yhdistyksiä, organisaatiota ja yksityishenkilöitä. Vuosittain talkoovoimin tehdään lukemattomia urheilu-, musiikki- ja kulttuuritapahtumia sekä erilaisia hankkeita. Talkoilta on tyypillistä tietyn yhteisön yhteen kokoontuminen, yhdessä tekeminen ja talkooväen kestitys. Hakemus on hyvin laadittu, mutta taustayhteisöiksi kaivataan lisää yhteisöjä. Esittäjänä Satakunnan museo, mukaan Suomen Kotiseutuliitto, Martat ry sekä Maa- ja Kotitalousnaiset ry.

Esittävät taiteet, musiikki ja tanssi

Eteläpohjalainen kaksirivinen haitarisoitto

Kansansoittimena tunnettu kaksirivinen haitari on suosittu soitin etenkin Etelä-Pohjanmaan alueella. Soitinta soitetaan ympäri Suomea, mutta sillä soitettu sävelmistö pohjautuu paljolti Etelä-Pohjanmaan alueelta muistiinmerkittyihin kansansävelmiin. Ammattilaisia ja harrastajia on kaikenikäisiä ja soiton oppiminen perustuu pelimannimusiikille tyypilliseen mestari-kisälli - oppimismetodiin. Eteläpohjalaista haitarimusiikkia on julkaistu nuotteina ja äänitteinä yksittäisten soittajien sekä esiintyjäryhmien ja yhtyeiden toimesta jo useamman vuosikymmenen ajan. Esittäjinä Eteläpohjalaiset Spelit Kansanmusiikkilyhdistys ry, Alavuden Kaksiriviset ry, Suomen Kansanmusiikkiliitto, Kansanmusiikki-instituutti ja Mäntyharjun Huuliharpistit ry.

Pelimannityylinen huuliharpunsoitto

Suomalainen pelimannityylinen huuliharpun soitto muistuttaa harmonikan soittoa. Huuliharpisti soittaa samanaikaisesti melodian ja sointusäestyksen eli kielikompin. Soittoa harjoittavat niin aktiiviset toimijat kuin satunnaisemmin harrastusmielellä liikkeellä olevat soittajat. Kansanmusiikki-instituutti on tallentanut perinnettä. Perinteinen pelimannityylinen huuliharpun soitto on kääntynyt parikymmentä vuotta kestäneen aktiivisen kauden jälkeen laskuun. Esittäjinä Eteläpohjalaiset Spelit Kansanmusiikkiyhdistys ry, Suomen Kansanmusiikkiliitto ry, Kansanmusiikki-instituutti, Mäntyharjun Huuliharpistit ry ja Suomen Huuliharpistit ry.

Kansanomaisen paritanssi ja tanssisoitto

Kansanomaisella paritanssilla tarkoitetaan perinteeseen pohjaavia tanssilajeja, joita tanssitaan elävästi ja spontaanisti, vapaasti muunnellen. Tanssilajeja ovat esimerkiksi masurkka, polkka, valssi, sottiisi, polska, hambo ja jenkka. Perinnettä harjoitetaan tänä päivänä satojen ihmisten toimesta sekä järjestäytyneesti että pienemmissä yksityisissä yhteisöissä. Kansantanssien soittoa on tallennettu 1800-luvulta alkaen suhteellisen paljon. Suomessa panostetaan lasten ja nuorten kansanmusiikin ja kansantanssin kouluttamiseen valtakunnallisten leirien, tapahtumien ja harrastusryhmien kautta. Alalla on syntynyt monia hankkeita viime vuosina. Esittäjinä Raakaa tradia ry, Nordic Dance ry, Suomen Nuorisoseurat ry, Perinnearkku ry, Rällä ry ja Pohjois-Pohjanmaan Kansanmusiikkiyhdistys ry.

Miniatyyripeli eli figuharrastuskulttuuri

Figuharrastuskulttuuri sisältää pelihahmojen rakentamista, maalaamista ja keräilyä, hahmoilla pelaamista, pelien taustatarinoin ja -maailmoin tutustumista sekä erilaista suunnittelua. Suomessa on tuhansia miniatyyri- eli figupeliharrastajia. Vuosittain järjestetään useita erilaisia pelitapahtumia, joissa on peliturnauksia, maalauskilpailuita ja työpajoja. Miniatyyripeliharrastukseen kuuluu keskeisesti harrastajien omien hahmojen maalaus ja keräily sekä hahmojen kuvaaminen ja kuvien julkaisu internet-sivuilla tai sosiaalisen median palveluissa. Miniatyyripeliharrastuskulttuuri on onnistunut muokkautumaan vuosien aikana teknologisen kehityksen mukana, hyödyntäen esimerkiksi internetiä, sosiaalista mediaa ja 3D-tulostamisen mahdollisuuksia. Esittäjinä Blood Bowl Finland ry, Chaosboyz, Cold Tones Society, Etelä-Karjalan Miniatyyrikilta Ry, Figure Fellows ry, Figuprojektien vertaisryhmä –harrastusyhteisö, Gemigabok, Hyvinkää-Uusimaa Blood Bowl League (HUBBLE), Ironsleet, Jyväskylä Miniature Gaming ry, Kuopion Figupelaajat KuoFi ry, Mordheim-yhteisö, Nopat ja Taktiikka ry, Pöllökarhut ry - Porin Pöytäpeliseura, Rovaniemen Figupelaajat ry, Stadin Strategit ja Suomen pelimuseo.

Pelit ja leikit

Skolornas Stafettkarnevalen

Stafettkarnevalen on viestikilpailu, johon osallistuu koululaisia eri puolilta Suomea suomenruotsalaisista kouluista. Tapahtuma on kasvanut voimakkaasti viime vuosikymmeninä ja se aktivoi vuosittain yli 10 000 lasta ja nuorta osallistumaan. Tapahtuman järjestämiseen tarvitaan myös noin 200 vapaaehtoista talkoolaista. Tapahtumaa dokumentoi Svenska Yle. Urheilumuseo vastaa vanhemmasta materiaalista. Vuodesta 2019 alkaen Paralympiakomitean kanssa yhteistyössä on järjestetty viesti pyörätuolissa liikkuville ja näkövammaisille oppilaille. Perinne on hieno esimerkki nuorten itsensä tärkeänä pitämästä perinteestä. Esittäjinä Svenska Finlands Skolidrottsförbund rf ja Stafettkarnevalen.

Luontoon liittyvät perinteet

Suomenkarja ja karjanhoidonperinne

Suomenkarja on yhteisnimitys itä-, länsi- ja pohjoissuomenkarjalle. Suomenkarjan karjanhoidon perinteisiin kuuluu edelleen paljon eläinten hoitoon ja ihmis-eläinsuhteisiin liittyviä perinteitä ja tietotaitoa.

Suomenkarja ry:ssä on tällä hetkellä noin 60 jäsentä. Nykyään suomenkarjan kasvattajat toimivat myös yrittäjinä tarjoten mm. maatilamatkailutoimintaa tai muuta eläinavusteista toimintaa. Karjanhoitoon, ruokintaan ja jalostukseen liittyviä tietoja on tallennettu erilaisiin maataloushallinnon arkistoihin sekä myös esimerkiksi yksittäisten maatilojen ja maatalousoppilaitosten arkistoihin. Esittäjinä Suomenkarja ry sekä kolme yksityishenkilöä.

Uittoperinne

Tukkien uitto on ollut Suomessa tärkeä tapa kuljettaa puutavaraa vesitse metsistä tehtaille. Uittotaitoja ei enää juurikaan metsätöissä tarvita, mutta perinne elää tukkilaisnäytöksissä ja kilpailuissa satojen harrastajien ja muutamien yhdistysten voimin. Lisäksi monien kyläseurojen kesätapahtumat esittelevät uitto- ja tukkilaistaitoja yleisölle. Suurimpana uhkana perinteelle on uittorakennusten ja väylien tuhoutuminen niin, ettei niitä voida käyttää tapahtumissa. Metsämuseo Lusto on tallentanut perinnettä. Myös hanketoimintaa on syntynyt. Uittoperinne on ylisukupolvista, elävää ja yhteisöllistä toimintaa. Uittoperinne (Timber rafting) on hyväksytty monikansallisena kohteena Unescon ihmiskunnan aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon. Esittäjänä Suomen Uittoperinneyhdistys ry, Pielisen-Karjalan Tukkilaiset ry, Evijärvisseura ry, Pirkka-Hämeen Jätkäperinneyhdistys ry ja yksi yksityishenkilö.

Verikuppaus

Verikuppauksessa kuppaukset asetetaan puhdistetulle iholle trigger- tai akupisteeseen. Kuppaukseen kuuluu saunominen, vihtominen ja pesu. Suomessa kuppauksia harjoittavat koulutetut kupparit. Kantasuomalaisissa ja myös enenevässä määrin maahanmuuttajissa on vankkoja verikuppauksen käyttäjiä. Perinteen harjoittajia toimii uimahalleissa, kylpylöissä, yleisissä saunatiloissa ja yksityisinä ammatinharjoittajina. Perinnettä turvataan asianmukaisella koulutuksella ja sääntelyllä, sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira valvoo alaa. Perinnettä on tallennettu kirjallisesti sekä muutamiin museoihin. Esittäjinä Suomen Kupparit ja Saunaterapeutit ry.

Ruokaperinne

Lemin säräperinne

Lemin särä on perinneruoka, joka aineksina ovat lampaanpaisti, peruna ja suola. Suolatut lihat laitetaan säräkaukalossa leppäpulikoiden päällä paistumaan kuumaan uuniin ja lopuksi lisätään puolikypsiksi keitetyt perunat tekeytymään. Etelä-Karjalassa Lemillä ruoka on kuulunut tilallisten pöytään kautta historian. Lemin kotiseutuyhdistys ja matkailutoimijat ovat luoneet särästä liiketoimintaa 1970-luvulta alkaen. Särän syömisen perinne elää Lemillä ja lemiläisten keskuudessa vahvana, mutta sen valmistus perinteisellä tavalla puukaukalossa leivinuunissa on hiipumassa. mediassa säräperinne saa julkisuutta ja pitää perinnettä esillä ja elossa. Esittäjänä Lemin kotiseutuyhdistys ry.

LIITE 2: Valintaperusteet Elävän perinnön kansallisen luetteloon lisäämiseksi

Unescon sopimuksen velvoittaviin artikloihin kuuluu, että maan rajojen sisällä oleva aineeton kulttuuriperintö luetteloidaan. Tämä tarkoittaa sitä, että sopimusmaiden tulee tunnistaa ja määritellä alueellaan esiintyvän aineettoman kulttuuriperinnön eri elementit yhteistyössä erilaisten yhteisöjen, ryhmien, kansalaisjärjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa. Yleissopimuksen ja siihen liittyvän toimintaohjeistuksen mukaan jäsenvaltion kansallisten luetteloiden tulee esitellä maan rajojen sisällä olevaa aineetonta kulttuuriperintöä inklusiivisesti ja moninaisuutta kunnioittaen.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota teknisiin kriteereihin, eikä arvoteta perinteitä sellaisenaan. Hyväksyttäessä kohteita elävän perinnön kansalliseen luetteloon käytetään Unescon yleissopimuksessa määriteltyjä kriteereitä. Kohteiden tulee olla:

1. Aineetonta kulttuuriperintöä siinä mielessä kuin aineettoman kulttuuriperinnön sopimuksen artiklassa 2 määritellään:

”käytäntöjä, kuvauksia, ilmauksia, tietoa, taitoja – sekä niihin liittyviä välineitä, esineitä, artefakteja ja kulttuurisia tiloja – jotka yhteisöt, ryhmät ja joissain tapauksissa yksityishenkilöt tunnustavat osaksi kulttuuriperintöään. Tätä aineetonta kulttuuriperintöä, joka siirtyy sukupolvelta toiselle, yhteisöt ja ryhmät luovat jatkuvasti uudelleen suhteessa ympäristöönsä, vuorovaikutuksessa luonnon ja oman historiansa kanssa, ja se tuo heille tunteen identiteetistä ja jatkuvuudesta, edistäen siten kulttuurisen moninaisuuden ja inhimillisen luovuuden kunnioitusta.”

2. Luetteloon pääsemisen tulee edistää aineettoman kulttuuriperinnön näkyvyyttä ja tietoisuutta sen merkittävydestä sekä rohkaista keskusteluun, täten heijastaen kulttuurin maailmanlaajuisia monimuotoisuutta ja samalla antaen todisteita ihmisen luovuudesta.
3. Perinnön vaalimiseen käytetään keinoja, jotka voivat suojella ja edistää aineettoman perinnön asemaa.
4. Perintökohde on asetettu ehdolle yhteisön, ryhmän tai yksilöiden mahdollisimman laajan osallistumisen avulla.

Lisäksi Elävän perinnön kansalliseen luetteloon valittavien kohteiden osalta arvioidaan seuraavia seikkoja:

1. Ilmiö on olennainen osa yhteisöjen, ryhmien ja yksilöiden elävää perintöä
 - Hakemuksessa ovat mukana aiheeseen olennaisesti liittyvät tahot
 - Paikallisilla tai alueellisilla toimijoilla sekä muilla kiinnostuneilla yhteisöillä on mahdollisuus osallistua perinteen harjoittamiseen
2. Perinteen jatkuvuus
 - Perinnettä siirretään eteenpäin yhdessä oppien ja kehittämisen avulla
 - Perinnettä siirretään eteenpäin sukupolvien välillä ja sisällä

- Yhteisö haluaa vaalia ja harjoittaa perinnettä myös tulevaisuudessa

3. Yhteisö luo elävää perintöä jatkuvasti uudelleen suhteessa ympäristöönsä, vuorovaikutuksessa luonnon ja oman historiansa kanssa

- Ilmiö on kehittynyt luovasti ja perinne on mukautunut nykytilanteeseen

4. Elävä perinne tukee identiteettien muotoutumista

- Ilmiö voi olla osa paikallisia tai alueellisia perinteitä tai elää esimerkiksi verkkoyhteisöissä

- Perinne on osa itseilmaisua

- Yhteisö voi saada perinteen kautta toimeentuloa

- Yhteisö kokee perinteen osaksi identiteettiään